بسم الله الرحمن الرحیم

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

صاحب امتیاز: فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران
مدیر مسئول: دکتر سیدعلیرضا مرندی
سردبیر: دکتر محمدعلی محققی
مدیر اجرایی: دکتر سیدمحسن فروتن
هیئت تحریریه: اعضای پیوسته فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

رتبه علمی: علمی ـ پژوهشی (علوم پزشکی)
دوره انتشارات: فصلنامه
موضوع: فرهنگ و ارتقای سلامت
زبان: زبان اصلی فارسی همراه با خلاصه انگلیسی
تاریخ انتشار نخستین شماره: زمستان ۱۳۹۶

محل انتشار: تهران
تلفن: ۰۲۱-۸۸۶۵۶۱۸۳
نمابر: ۰۲۱-۸۸۶۵۶۱۸۳
نشانی: تهران بزرگراه شهید حقانی، خروجی کتابخانه ملی و مجموعه فرهنگستان‌ها، فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران
کدپستی: ۳۳۲۱-۱۵۳۸۶
صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۴۶۵۵
سایت اختصاصی: http://ams.ac.ir
نشانی الکترونیک: ijhp@ams.ac.ir
شماره شابک: P-ISSN: ۲۶۴۵-۸۲۳۳ ،E-ISSN: ۲۶۴۵-۵۹۴۳

اعضای هیئت تحریریه

دکتر امیر آقا خاوری، دکتر بتول احمدی، دکتر حسن ابوالقاسمی، دکتر بهادر اعلمی هرندی، دکتر سیدحسن امامی رضوی، دکتر خلیل انصارین، دکتر کامران باقری لنکرانی، دکتر مسلم بهادری، دکتر محسن باوندی، دکتر پروین پاسالار، دکتر مسعود پزشکیان، دکتر مسعود پورمقدس، دکتر غلامرضا پورمند، دکتر سیدضیاءالدین تابعی، دکتر حسنیه تاجرزاده، دکتر سیدابوالقاسم جزایری، دکتر دکتر علی جعفریان، محمدعلی جوادی، دکتر علی حائری، دکتر علی‌اکبر حق‌دوست، دکتر علی خلج، دکتر منوچهر دوائی، دکتر یحیی دولتی، دکتر فاطمه رخشانی، دکتر محمدرضا رزاقی، دکتر علیرضا زالی، دکتر یداله زاهدپاشا، دکتر سیدجمال الدین سجادی، دکتر سیدابراهیم سجادی جزی، دکتر حمید سهراب‌پور، دکتر ناصر سیم‌فروش، دکتر محمدرضا شمس‌اردکانی، دکتر بهزاد شمسی‌مورکانی، دکتر حسینعلی شهریاری، دکتر محسن شیرازی ،دکتر سیدشهاب‌الدین صدر، دکتر سیدمحمود طباطبایی‌فر، دکتر حسن عارفی، دکتر فریدون عزیزی، دکتر بهرام عین‌اللهی، دکتر محمد غفرانی، دکتر اکبر فاضل، دکتر علی فتحی آشتیانی، دکتر داریوش فرهود، دکتر سیدعباس فروتن، دکتر رضا فریدحسینی، دکتر مصطفی قانعی، دکتر محمدحسن قدیانی، دکتر سیدمحمدرضا کلانترمعتمدی، دکتر باقر لاریجانی، دکتر سیدرضا مجدزاده، دکتر مینو محرز، دکتر کاظم محمد، دکتر صادق مسرت‌مشهدی، دکتر فرشته معتمدی، دکتر علیرضا مصداقی‌نیا، دکتر سیدحسن مقدم‌نیا، دکتر حسین ملک‌افضلی‌اردکانی، دکتر سیدعلی ملک‌حسینی، دکتر رضا ملک‌زاده، دکتر مجید ملکی، دکتر پروین میرمیران، دکتر محسن ناصری، دکتر ایرج نبی‌پور، دکتر شهربانو نخعی، دکتر ابوالحسن ندیم، دکتر سعید نمکی، دکتر فریدون نوحی‌بزنجانی، دکتر فاطمه‌سادات نیری، دکتر محمد حسین نیکنام، دکتر مرضیه وحیددستجردی، دکتر حسین وحیدی، دکتر عبدالکریم وصال، دکتر علی‌اکبر ولایتی

مشاوران عالی علمی: همه اعضای وابسته و مدعو فرهنگستان علوم پزشکی

مشاوران: دکتر زهره الهیان، دکتر نرگس تبریزچی، دکتر مریم خیام‌زاده، دکتر ناهید دانش، دکتر لادن‌ناز زاهدی، دکتر عبدالحمید شریفیان، دکتر محمدحسین عزیزی، دکتر محسن نوروزی‌نیا

ویراستار انگلیسی: دکتر محمدحسین کلانترمعتمدی
کارشناس: معصومه افشاری
ویراستار ادبی: فرزانه کوهی
صفحه‌آرا: سهیلا ترکمندی

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

عنوان: فصلنامه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران

ضرورت انتشار

فرهنگستان علوم پزشکی متشکل از فرهیختگان، دانشمندان و صاحب‌نظران علوم سلامت است که با آرمان توسعه و کمک به امنیت پایدار ملی[1]، فرهنگ‌سازی سلامت، و تحقق مرجعیت علمی در حوزه سلامت تلاش می‌نماید. این نهاد با ظرفیت‌های بالقوه علمی، پژوهشی و نظریه‌پردازی، از جایگاه ویژه‌ای در نظام علم و فناوری کشور برخوردار است. لذا به‌منظور انتشار نتایج فعالیت‌ها و ترویج این دستاوردهای کلان، تدوین و انتشار نشریات با ماهیت علمی ـ پژوهشی، فرهنگی ـ ترویجی ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

اهداف و حوزه فعالیت فصلنامه

هدف اصلی: ایجاد کانونی برای مبادلات علمی، راهبردی، فرهنگی و حرفه‌ای حوزه سلامت

اهداف اختصاصی

انتشار مطالب و دستاوردهای علمی و پژوهشی و مستندات فرهنگی و ترویجی مفید و کلان در حوزه‌های مرتبط با اهداف مصوب فرهنگستان به شرح زیر:

- اعتلای اخلاق حرفه‌ای و فرهنگ سلامت
- مشاوره، نظریه‌پردازی و آینده‌نگری در همه زمینه‌های سلامت
- نیل به استقلال علمی در حوزه سلامت و علوم و فنون مرتبط
- توسعه علوم و فنون در حوزه سلامت
- کمک به دستیابی جامعه و آحاد مردم به بالاترین سطح سلامت همه جانبه، با رویکرد اعتلای اخلاق حرفه‌ای، فرهنگ بومی، عدالت در سلامت، محوریت انسان سالم در پیشرفت و توسعه، تکریم و الگوسازی، بنیان‌های اسلامی و فرهنگ‌سازی مناسب
- مشارکت در دیده‌بانی و رصد و پالایش همه ابعاد سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی
- صیانت از میراث فرهنگی و تمدن اسلامی و ایرانی در عرصه علوم سلامت
- رشد و گسترش دانش‌های فلسفه و حکمت، اخلاق و فقه اسلامی در حوزه سلامت و پزشکی
- انتشار دیدگاه‌ها، نتایج مطالعات، نقدها و نظریات صاحبنظران، انجمن‌ها و مؤسسات علمی - تحقیقاتی، و سایر علاقمندان و ذی‌نفعان حوزه سلامت
- انتشار نتایج تحقیقاتی، اعم از تحقیقات اولیه و ثانویه معتبر و مورد تأیید انجام‌شده در فرهنگستان، یا سایر مراکز علمی که مرتبط با اهداف و مأموریت و برنامه‌های راهبردی فرهنگستان تشخیص داده می‌شوند
- باتوجه به اهداف فرهنگستان چاپ این نشریه به‌صورت الکترونیک خواهد بود.

مخاطبان و مشترکان

- تمامی ذی‌نفعان راهبردی، داخلی، خارجی و بین‌المللی نظام سلامت و آموزش پزشکی
- تمامی صاحب‌نظران حوزه سلامت و حوزه‌های میان‌رشته‌ای مرتبط با علوم سلامت
- سایر دانشمندان، فرهیختگان، دانش‌پژوهان، دانشجویان، علاقمندان مستقل

راهنمای نویسندگان

فصلنامه ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران نظریات، نتایج پژوهش‌ها و دستاوردهای علمی، پژوهشی و فرهنگی نویسندگان و صاحب‌نظران حوزه سلامت و علم و فناوری را که با رعایت ضوابط اخلاقی و علمی و شرایط مندرج در این دستورالعمل تهیه و تنظیم و به تأیید داوران رسیده باشند منتشر می‌نماید:

موضوعات: نقد و نظر در همه زمینه‌های سلامت، مسائل و اولویت‌های مرتبط با سیاست‌های کلی سلامت، ابلاغی مقام معظم رهبری، نقشه جامع علمی کشور و سلامت و سایر اسناد راهبردی نظام علم و فناوری و نظام سلامت، اهداف و وظایف مندرج در اساسنامه فرهنگستان علوم پزشکی.

مقالات نویسندگان در قالب مقالات پژوهشی[2]، مقالات مروری[3]، گزارش و خلاصه مقالات و اصل مقاله‌های منتخب همایش‌های علمی، مقالات کوتاه[4] و نامه به سردبیر[5] پذیرفته می‌شود. این مجله در نظر دارد مقالات با کیفیت بالا در زمینه‌های مختلف سلامت به‌ویژه، سیاست‌گذاری، آینده‌نگاری، مرجعیت علمی، اقتصاد و اقتصاد مقاومتی، رصد کلان، فرهنگ و فرهنگ‌سازی، توسعه علمی و فناوری، استقلال علمی، نوآوری، سبک‌های سالم زندگی، اخلاق و معنویت، پیشرفت و تحول در علوم بالینی و علوم پایه پزشکی و سایر حیطه‌های علوم سلامت را پس از داوری دقیق و اعمال نظرات اصلاحی چاپ نماید.

سایر ملاحظات

مقالات صرفاً ترجمه، قابل قبول مجله نیست.

---

۱. سلامت از ارکان توسعه و امنیت پایدار ملی

2. Original Article
3. Review Article
4. Short Communication
5. Letter to the Editor

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

مقالات ارسالی قبلاً در نشریات دیگر به چاپ نرسیده باشند.
مقالات ارسالی همزمان یا قبل از مشخص شدن تصمیم نهایی، به سایر مجلات ارسال نشود.
مقالات حاصل از مطالعات کیفی پذیرفته می‌شود.
نقل مطالب این نشریه با ذکر مأخذ آزاد است.
آراء مندرج در مقالات لزوماً به معنی دیدگاه‌های فرهنگستان نیست.
مطالبی که برای چاپ مناسب تشخیص داده نشود، برگردانده نمی‌شود.
چکیده مقاله به زبان فارسی و انگلیسی هر یک در صفحه جداگانه و حاوی ۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه باشد.
هر مقاله پژوهشی حد اقل ۳ و حداکثر ۱۰ واژه به زبان فارسی و انگلسی برمبنای MeSH داشته باشد.
هر مقاله پژوهشی حاوی حد اکثر ۴۰۰۰ لغت باشد (به جز چکیده، جداول، تصاویر، اسامی نویسندگان، تقدیر و تشکر و منابع)
هر مقاله حاوی حداکثر ۸ جدول یا نمودار باشد. نمودارها و جداول در صفحات جداگانه تنظیم شوند.
مقالات در فایل Word ارسال و کپی آن روی کاغذ A-4 چاپ شده باشد.
فونت فارسی مقاله B nazanin و انگلیسی Times New Roman عنوان اصلی Bold۱۸ عنوان فرعی Bold۱۳ و متن ۱۱، فاصله خطها ۱ – ۱/۱۵
نمودارها، جدول‌ها و تصاویر باید با زیرنویس به‌صورت آماده برای چاپ ارائه شود.
ارجاعات باید در درون متن در میان پرانتز آورده شود.
برای ارجاع از استانداردهای مرتبط، مطابق سبک ونکوور[1] استفاده شود.

نحوه ارسال مقاله

نویسندگان محترم می‌توانند با مراجعه به سایت فرهنگستان علوم پزشکی به آدرس http://ams.ac.ir/ مقالات و نوشته‌های خود را به‌صورت برخط[2] ارسال نمایند. ارسال فایل مقاله با نام ومشخصات کامل همه نویسندگان و نام و مشخصات محل تحقیق، مرکز یا مراکز تحقیقاتی یا علمی همکار ضروری است. تعداد صفحات هر مقاله بیش از ۱۵ صفحه A-4 (شامل متن، جداول، نمودارها، تصاویر و منابع) نباشد.

نحوه تنظیم مقالات در سایت، در منوی "راهنمای نویسندگان" موجود است.

رعایت موازین اخلاق پزشکی و حرفه‌ای، آداب اخلاقی نگارش و پژوهش، حق مالکیت معنوی تحقیقات و نوشته‌های علمی، مقررات بین‌المللی در تألیفات علمی و همه ضوابط علمی و قانونی در جمیع موارد الزامی است.

در تنظیم مطالب و منابع مربوطه، رعایت کلیه موازین اخلاق در انتشار مطالب علمی بر اساس مقررات جمهوری اسلامی و نیز موازین بین‌المللی ضروری است.

مسئولیت صحت و سقم مطالب به عهده نویسندگان می‌باشد.

نظرات نویسندگان به‌منزله نظر فرهنگستان نیست و چنانچه نظری به فرهنگستان منتسب شود باید منبع آن نیز ذکر شود.

تبصره: چنانچه پژوهش و تهیه مقاله با استفاده از بودجه تحقیقاتی مؤسسه انجام شده است، نام مؤسسه و شماره ثبت طرح در آخر مقاله ذکر شود و نیز مجوز کتبی مؤسسه مربوطه در خصوص چاپ مقاله در فصل‌نامه علمی ـ پژوهشی فرهنگستان علوم پزشکی به پیوست مقاله ارسال شود.

تبصره: مقالات مروری و مروری سیستماتیک، فقط از پژوهشگران مجرب و مسلط به موضوعات مربوطه، که دارای تألیفاتی در همان زمینه‌ها هستند، پذیرفته می‌شود. مشروط برآنکه در سه‌سال گذشته مقاله مروری در آن زمینه منتشر نشده باشد.

تنظیم بخش‌های مختلف مقاله

در تنظیم و نگارش قسمت‌های مختلف مقالات ارسالی باید ترتیب زیر رعایت شود:

ساختار مقاله پژوهشی: مقاله پژوهشی شامل عنوان (فارسی و انگلیسی)، چکیده و کلیدواژه‌ها (فارسی و انگلیسی)، مقدمه، روش‌کار، یافته‌ها، بحث و نتیجه‌گیری، تقدیر و تشکر و فهرست منابع می‌باشد.

صفحه عنوان: عنوان کامل مقاله به فارسی و انگلیسی، نام و نام خانوادگی، رتبه و سمت علمی و دانشگاه و یا دپارتمان یا مؤسسه کلیه نویسندگان، نام و نشانی محل‌کار، پست الکترونیک، شماره‌تلفن و دورنگار نویسنده مسئول جهت تماس.

چکیده مقاله: لازم است کلیه مقالات همراه با چکیده فارسی و انگلیسی حداکثر تا ۲۵۰ کلمه به‌صورت سازمان‌یافته با عناوین مجزا شامل زمینه و هدف (Background)، روش (Methods)، یافته‌ها (Results) و نتیجه‌گیری (Conclusion) باشد. خلاصه مقاله باید به‌گونه‌ای تنظیم گردد که بیانگر کل مقاله باشد. در پایان چکیده فارسی بایستی سه تا ده واژه با عنوان "واژگان کلیدی"(Keywords) ذکر شود که در عنوان و چکیده مقاله آمده باشد.

مقدمه: باید ضمن بیان زمینه ، اهمیت و هدف پژوهش، خلاصه‌ای از مطالعات و مشاهدات مرتبط با تحقیق مورد نظر را که در گذشته به انجام رسیده است را با ذکر منابع مربوطه بیان نماید.

روش: در این بخش باید نوع مطالعه، روش کار یا نوع آزمایش و مشاهدات انجام شده بطور دقیق ذکر شود. در صورت استفاده از مواد مصرفی، نام کامل و سازنده آن در داخل پرانتز ذکر شود. در صورت استفاده از روش‌های قبلی ذکر مرجع روش الزامی است. در مواردی که از روش یا روش‌های جدید استفاده می‌شود لازم است اطلاعات کافی در مورد آن داده شود تا در صورت نیاز توسط سایر افراد قابل انجام باشد. در صورت استفاده از داروی خاص، نام ژنریک دارو، دوز و نحوه استفاده از آن ذکر شود. نام آزمون‌های آماری و برنامه‌های رایانه‌ای مورد استفاده در پژوهش نیز الزامی است.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از پژوهش باید به‌صورت ترکیبی از متن، جدول و نمودار یا شکل گزارش شود. محتویات جداول و نمودارها نباید به‌صورت کامل در متن هم تکرار شود بلکه ذکر شماره نمودار یا جدول در متن کفایت می‌کند. جداول و نمودارها باید به صورت Wordباشند.در مقالات طولانی برای وضوح بیشتر مطالب ممکن است مطالب زیر عنوان فرعی (Sub-heading) در قسمت نتایج و بحث ذکر شود.

1. Vancouver
2. Online

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

بحث و نتیجه‌گیری: این بخش لازم است با تأکید بر یافته‌های مطالعه حاضر به بیان تفاوت‌ها و شباهت‌های مطالعه انجام شده با یافته‌های سایر مطالعات مشابه بپردازد. در این قسمت نیازی به تکرار مجدد جزئیات یافته‌ها نمی‌باشد بلکه تاکید بر جنبه‌های جدید و مهم مطالعه و نتیجه‌گیری از یافته‌ها کافی است. لازم است ذکر شود که آیا یافته‌های مطالعه برای اثبات فرضیه یا فرضیه‌های مطرح شده در مطالعه کافی است یا به مطالعات بیشتری نیاز است. نتیجه‌گیری کلی، ذکر مشکلات و محدودیت‌های عمده مطالعه و همچنین نقاط قوت آن در پایان این بخش الزامی است.

تقدیر و تشکر: از تمامی افرادی که در این مطالعه همکاری داشته‌اند اما فاقد معیار کافی برای عنوان شدن در بین نویسندگان مقاله بوده‌اند در این قسمت قدردانی شود. این افراد عبارتند از، کسانی که در روش یا در نگارش مقاله همکاری داشته‌اند، یا از پژوهش حمایت مادی یا علمی کرده‌اند. چنانچه پژوهش با استفاده از بودجه تحقیقاتی مؤسسه یا دانشگاهی انجام شده است، نام آن مؤسسه یا دانشگاه را به همراه شماره ثبت طرح در آخر مقاله ذکر کنید.

جداول: جداول به تعداد محدود با ذکر عنوان در بالای آن‌ها و توضیحات بیشتر در زیر آن آورده شود.

شکل‌ها و نمودارها: شکل‌ها یا نمودارها به تعداد محدود با کیفیت بالا در صفحات جداگانه باشد و عناوین هر یک در زیر آن‌ها ذکر شود. اطلاعات نباید به‌صورت هم‌زمان در جداول، نمودارها یا شکل‌ها و متن تکرار شود.

فهرست منابع: منابع به ترتیب استفاده در متن و با استفاده از اعداد داخل پرانتز مشخص شود و مشخصات آن‌ها طبق مثال‌های ارائه شده در انتهای مقاله آورده شود.

کتاب

نام خانوادگی حرف اول نام نویسنده یا نویسندگان. عنوان کتاب. شماره ویرایش. شهر محل انتشار: ناشر؛ سال انتشار. (در صورتی که تعداد نویسندگان از ۶ نفر بیشتر باشد، پس از نام نفر ششم از عبارت et al استفاده شود).

حسینی ا. اصول بهداشت روانی. مشهد: دانشگاه علوم پزشکی مشهد؛ ۱۳۷۱.

Ringsven MK, Bond D. Gerontology and leadership skills for nurses. 2nd ed. Albany (NY): Delmar publishers; 1996.

مقاله از مجله چاپی

نام خانوادگی حرف اول نام. عنوان مقاله. عنوان اختصاری مجله سال انتشار؛ دوره (جلد): شماره صفحات.

جمشیدی ح. علوم پزشکی جامعه‌نگر. نشریه آموزش و درمان ۱۳۷۴؛ ۶(۸): ۴۲-۵۴.

Halpem SD, Ubel PA, Caplan AL. Solid-organ transplantation in HIV-infected patients. N Engl J Med 2002; 347(4): 284-7.

مقاله از مجله الکترونیکی

به همان ترتیب مقاله چاپی نوشته می‌شود ولی در انتها آدرس اینترنتی و تاریخ دسترسی نیز ذکر می‌شود.

Joenes DW, Sutow EJ, Graham BS. Influence of plasticizer on soft polymer gelation. J Dent Res 1986; 65(5): 634-42.

Available from: http://bmj.Journals.com/cgi/content/full/333 (accessed 10 Oct 2006).

مقاله ارائه شده در همایش و کنفرانس

نام خانوادگی حرف اول نام نویسنده. عنوان مقاله. نام همایش یا کنفرانس؛ تاریخ (روز و ماه) ارائه مقاله؛ محل برگزاری کنفرانس. محل نشر مقاله: دانشگاه یا ارگان یا ناشر مقاله؛ سال انجام تحقیق.

کهبازی م، چهریی ع، ارجمندزادگان م. تعیین نگارش محققین علوم زیستی شهر اراک به تحقیقات مشارکتی با مردم در سال ۱۳۸۴. کنگره سراسری پژوهش مشارکتی مبتنی بر جامعه؛ ۱۶-۱۴ تیر ماه ۱۳۸۴؛ اردبیل. اردبیل: دانشگاه علوم پزشکی اردبیل؛ ۱۳۸۴.

Kimura J, Shibasakih. Recent advances in clinical neurophysiology. Proceeding of the 10th International congress of EMG and clinical Neurophysinology. 1995 Oct 15-19; Kyoto, Japan. Amesterdam: Elsevier; 1996.

استناد به پایان‌نامه

نام خانوادگی حرف اول نام. عنوان پایان‌نامه [پایان‌نامه دوره ...]. محل نشر: نام دانشکده و دانشگاه؛ سال انتشار. تعداد صفحات پایان‌نامه.

ابراهیمی م. بررسی تأثیر MTAD بر استحکام باند برشی ادهزیوهای سلف اچ به عاج [پایان‌نامه تخصصی ترمیمی]. اصفهان: دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان؛ ۱۳۸۴.

Allen SJ. The social and moral fiber of celtic tiger Ireland [dissertation]. Dublin: University College Dublin; 2009. 270p.

علائم اختصاری: در متن مقاله هر واژه یا عبارتی که به‌صورت علائم اختصاری فارسی یا انگلیسی به‌کار برده شده در اولین استفاده، باید عبارت کامل آن در داخل پرانتز ذکر گردد.

تضاد منافع (Conflicts of Interest): نویسندگان موظفند کلیه منابع مالی و تضاد منافع احتمالی مانند حمایت‌های مالی یا داشتن سهام در یک شرکت که ممکن است پس از انتشار مقاله دچار سود یا ضرر شود را اعلام نماید.

مراحل بررسی مقالات: هر یک از مقالات حداقل توسط دو داور که منتخب هیئت تحریریه می‌باشند به‌طور محرمانه بررسی شده و نتیجه داوری مبتنی بر پذیرش، رد و یا نیازمند اصلاح به اطلاع نویسنده مسئول می‌رسد. در صورت پذیرش مقاله و یا پس از انجام اصلاحات مورد نیاز مقاله در نوبت انتشار قرار می‌گیرد.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
❖ سخن سردبیر	۱۱۵
❖ پیش‌گفتار: عدالت در سلامت	۱۱۶
❖ بیانیه فرهنگستان علوم پزشکی درباره عدالت در سلامت	۱۱۸
❖ مستند حمایت‌طلبی، لزوم گسترش، ارتقا، تعمیق و روزآمدی هرچه سریع‌تر شبکه بهداشتی درمانی کشور برمبنای سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری	۱۲۱
❖ پیش‌درآمدی بر واژه‌شناسی مسائل اجتماعی و مصادیق آن در نظام سلامت	۱۲۳
❖ عوامل اجتماعی سلامت	۱۳۱
❖ شاخص‌های عدالت در سلامت و تعیین‌کننده‌های اجتماعی آن	۱۴۱
❖ آیا رویکرد تعیین‌گرهای اجتماعی سلامت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی‌ایران استقرار پیدا کرده است؟	۱۵۵
❖ عوامل فرهنگی مؤثر بر سلامت	۱۶۶
❖ راهکارهای کوتاه‌مدت فرهنگستان علوم پزشکی، برای ارتقای امنیت غذا و تغذیه در همه‌گیری کووید-۱۹	۱۷۳
❖ سلامت و امنیت غذایی و الگوی غذایی صحیح در زندگی سالم خانوادگی با تأکید بر آموزه‌های اسلامی	۱۷۵
❖ تکه‌ای فراموش شده از معمای شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور	۱۸۳
❖ دانشکده بهداشت: جهت‌گیری‌های آینده برای آموزش	۱۸۸
❖ بررسی نظام حقوقی دارویی ایران از منظر حق بر سلامت	۱۹۳
❖ مروری بر کووید-۱۹ از دیدگاه ایمونولوژی	۲۰۲
❖ درس‌آموخته‌هایی از همه‌گیری بیماری ویروسی کووید-۱۹	۲۱۰
❖ خلاصه سیاستی فرهنگستان علوم پزشکی، راهبردهای ضروری استمرار مراقبت‌ها و خدمات بهداشتی درمانی و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی در همه‌گیری کووید-۱۹	۲۱۵
❖ نامه به سردبیر (خشونت آکادمیک)	۲۱۷
❖ بیانیه هتک حرمت	۲۱۹
❖ معرفی کتاب از آموزش سلامت تا سلامت	۲۲۰
❖ معرفی گروه قرآن و عترت	۲۲۲

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]

سخن سردبیر
پیش درآمدی بر رابطه فقر با سلامت

اثرات متقابل سلامت بر فقر و بالعکس، از مهم‌ترین دغدغه‌های نظام سلامت در ادوار گذشته تا به امروز بوده است. با تداوم تحریم‌های ظالمانه استکبار جهانی و بروز و تداوم همه‌گیری کووید-۱۹ و سایر عوامل تأثیرگذار، این نگرانی برای شرایط آینده به مراتب بیشتر شده است. نابرابری درآمد و فقر از یک سو موجب کاهش سلامت عمومی و از سوی دیگر موجب افزایش سهم افراد کم درآمد از پرداخت‌های بهداشتی و درمانی می‌شود. توجه ویژه به مسئله نابرابری درآمد بین افراد جامعه موجب افزایش و تعمیق مشکلات روحی و روانی در جامعه و مخاطره جدی سلامت افراد می‌شود. ضعف‌های مدیریتی در نظام سلامت در مواجهه با پدیده فقر و سایر عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، موجب تضعیف مضاعف سلامتی عمومی می‌شود. پدیده شوم فقر، از ناهنجارترین جلوه‌های یک جامعه است که آثار مخرب آن همه ساحات فردی، خانوادگی، اجتماعی، روانی، سیاسی، معنوی و فرهنگی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. محرومیت‌های ناگوار تغذیه‌ای در شرایط فقر، سلامت جسمی افراد و خانواده‌ها را تهدید می‌کند. در شرایط تحمیلی حاکمیت فقر، ازدست دادن عزت‌نفس، پرخاشگری، ناامیدی، سستی اراده، افسردگی و اضطراب، از موارد تهدیدکننده سلامت روان، است. با رواج نابرابری و فقر، بنیادهای سلامت اجتماعی متزلزل و شکننده خواهد بود. فقر ارکان ایمان و سلامت معنوی را نیز در معرض تهدید قرار می‌دهد.

رفتارهای نامناسب اقتصادی مانند «حب دنیا، بخل، حرص، فزون طلبی، مال پرستی، اسراف و تبذیر و سستی درعمل»؛ بی‌عدالتی؛ انحصار سرمایه در دست قشری خاص از جامعه؛ توزیع ناعادلانه سرمایه؛ عدم پرداخت حقوق فقیران توسط ثروتمندان؛ از موجبات پیدایش و توسعه فقر در جامعه می‌باشند. ریشه اصلی این رذایل اخلاقی و رفتاری، ضعف مبانی ایمان و خداشناسی است. نظارت ناکافی دولت بر فعالیت‌های جامعه ازعوامل تشدیدکننده فقر در جامعه محسوب می‌شود. تأثیر جمعی این عوامل بر نابرابری‌های سلامت، بسیار ناگوار است.

در فرهنگ قرآنی اگر مال در راه خدا و به سود جامعه و رفع نیازمندی‌های مردم مصرف نشود، سرنوشت آن جامعه و ملت به هلاکت و سقوط می انجامد. در معارف اسلامی برای برطرف کردن فقر از جامعه راهکارهایی مانند زهد، قناعت، برقراری عدالت، انفاق،پرداخت زکات، اقتصاد و میانه‌روی، پرهیز از اسراف وتبذیر، مدیریت اقتصادی در زندگی، اصلاح نظام بازار، دفاع ازحقوق قشرهای آسیب‌پذیر و نظایر آن ارائه شده است. بهره‌برداری مشروع از نعمت‌های الهی و مواهب زندگی در شریعت مقدس اسلام مباح و اسراف و زیاده‌روی حرام است. در این آیین الهی مسلما نان به تناسب امکانات و توانایی و کارآیی خود، در برابر جامعه مسئولیت دارند.

امام علی(ع) فقر را مرگ بزرگ می‌داند و از آن به خدا پناه می‌برد[۱]. آن فریاد عدالت انسان‌ها در منشور حکومتی مالک اشتر نیازمندان و طبقه پایین جامعه را مورد سفارش مؤکد قرار فرموده است: ....«خدا را خدا را در طبقه پایین اجتماع، از آنان که راه چاره ندارند، و از کارافتادگان و نیازمندان و دچارشدگان به زیان و سختی و صاحبان امراضی که از پا درآمده‌اند، در میان اینان کسانی هستند که روی سؤال و اظهار حاجت دارند و کسانی که عفت نفسشان مانع از سؤال است. بنابراین آنچه را که خداوند در مورد آنان از حفظ حقوق از تو خواسته به حفظ آن پرداز، نصیبی از بیت‌المال که در اختیار توست، و سهمی از غلاّت خالصه‌جات اسلامی را در هر منطقه برای آنان قرار ده، که برای دورترین آن‌ها همان سهمی است که برای نزدیک‌ترین آنان است، در هر صورت رعایت حق هر یک از آنان از تو خواسته شده، پس نشاط و فرورفتن در نعمت تو را از توجه به آنان بازندارد، چه اینکه از بی‌توجهی به امور کوچک آنان به بهانه پرداختن به کارهای زیاد و مهم معذور نیستی، از اندیشه‌ات در امور ایشان دریغ مکن، و رخ از آنان برمتاب، نسبت به امور نیازمندان و محتاجانی که به تودسترسی ندارند، ازآنان که دیده‌ها خوارشان می شمارد، و مردم تحقیرشان می‌کنند کنجکاوی کن، برای به عهده گرفتن امور اینان انسانی مورد اعتماد خود را که خدا ترس و فروتن است مهیا کن، تا وضع آنان را به تو خبر دهد. سپس با آنان به صورتی عمل کن که به وقت لقاء حق عذرت پذیرفته شود، زیرا اینان در میان رعیت از همه به دادگری و انصاف نیازمندترند، و در ادای حق همگان باید چنان باشی که عذرت نزد خداوند قبول شود. به اوضاع یتیمان و سالخوردگان که راه چاره‌ای ندارند، و خود را درمعرض سؤال ازمردم قرارنداده‌اند رسیدگی کن. آنچه سفارش کردم بر حاکمان سنگین است، البته همه حق سنگین است، و گاهی خداوند آن را بر اقوامی سبک می‌کند که خواهان عاقبت به خیری هستند، و خود را به صبر و استقامت واداشته، و به صدق آنچه خداوند به آن وعده داده اعتماد کرده‌اند[۲]»....

امید است با تأسی به آموزه‌های گرانبار دین مبین اسلام، تنویر افکار عمومی‌جامعه و آگاه نمودن توانمندان اقتصادی نسبت به وظایف و مسئولیت‌های خود و در پرتو تلاش‌های مدیریتی جهادی و خالصانه، شاهد زدوده شدن هرچه سریع‌تر سیمای فقر از چهره جامعه و برخورداری عادلانه آحاد مردم از نعمت سلامت همه‌جانبه، باشیم، ان‌شاءالله.

---

۱. دشتی، ۱۳۸۶: ۴۷۴

۲. گنجینه معارف عهدنامه امام علی (ع) برای مالک اشتر نَخَعی [نامه۵۳، نهج‌البلاغه]. https://hawzah.net

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-24]